

АКТУАЛЬНІСТЬ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ ТА ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНУ (НА ПРИКЛАДІ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ)

¹Вінницький національний технічний університет

Досліджено стан залучення інвестицій в економіку України, наведені порівняльні показники накопиченої динаміки реального ВВП країн СНД за 20 років. Проведений порівняльний аналіз залучення інвестицій в економіку Вінницької області та їх кореляція з рейтингами привабливості регіонів України, аргументовано пропозиції пріоритетних напрямків залучення інвестицій у Вінницьку область з урахуванням особливостей регіону.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційний клімат регіону, інвестиційна привабливість.

Вступ

Інвестиції відіграють визначальну роль в економічному розвитку країни, сприяють зростанню її економіки. Вони є потужним стимулом до переоснащення та модернізації матеріально-технічної бази підприємств, зростання обсягів виробництва, покращення якості продукції і підвищення конкурентоспроможності підприємства. Україна, здійснюючи глибокі ринкові трансформації, повинна була цілеспрямовано і швидкими темпами забезпечувати перехід від екстенсивного, ресурсозатратного та енергозатратного і екологонебезпечного типу господарювання до прогресивної інноваційної моделі розвитку економіки.

Дослідженням розвитку державного регулювання інвестиційної діяльності займалися такі провідні вчені як А. Сміт, Д. Рікардо, Е. Хансен, Р. Харрод, Р. Солоу та багато інших, наукові розробки яких слугують методологічною основою для подальших досліджень. Серед вітчизняних вчених аналізом ефективності інвестиційних проектів займаються І. Р. Бондар, А. Бутняров, Г. Л. Вербицька, Т. Т. Гринів, М. П. Денисенко, С. М. Тесля, В. Г. Федоренко, І. Бланк, Л. Борщ, А. Гойко, А. Пересада, І. Б. Скворцов, М. Мельник, В. Геєць, М. Герасимчук та ін. [1].

Метою статті є дослідження стану надходження інвестицій в Україну, визначення факторів впливу на формування інвестиційного клімату та обґрунтування окремих позицій щодо залучення інвестицій з урахуванням інвестиційних особливостей окремого регіону, на прикладі Вінницької області.

Результати дослідження

Маючи чи не найкращі стартові умови після розвалу СРСР, Україна на фоні інших пострадянських країн до цього часу залишається країною втрачених можливостей. Про катастрофічне відставання України від інших пострадянських країн свідчать порівняльні узагальнені статистичні дані за показником ВВП в порівнянні зі світовим трендом (рис. 1). В умовах світової економічної кризи в 2008—2009 роках падіння ВВП в Україні, як і в Литві, було найбільшим в світі і склало майже 16 %.

Офіційна статистика свідчить, що в 2014—2015 роках економічна ситуація ще більше погіршилась. За даними Держстату України, падіння ВВП в 1 кварталі 2015 року становило 17,6 %, а в другому — 14,7 %. Хоча з 1 січня 2015 року Україна отримала вільний доступ до експорту продукції до країн ЄС, але він скоротився на 34 %. З 1 січня 2016 року Україна зобов'язалась звільнити ввізні мита на європейські товари, що завдасть додаткового удару по українських виробниках. В порівнянні з січнем—липнем 2014 видобувна промисловість зменшила обсяги виробництва на 23,4 %, переробна — на 18,6 %, харчова промисловості — на 12 %, легка промисловість — на 6,4 %. Міжнародні фінансові інститути (МВФ, Світовий банк) прогнозують падіння ВВП в 2015 році на рівні 7—7,5 %.

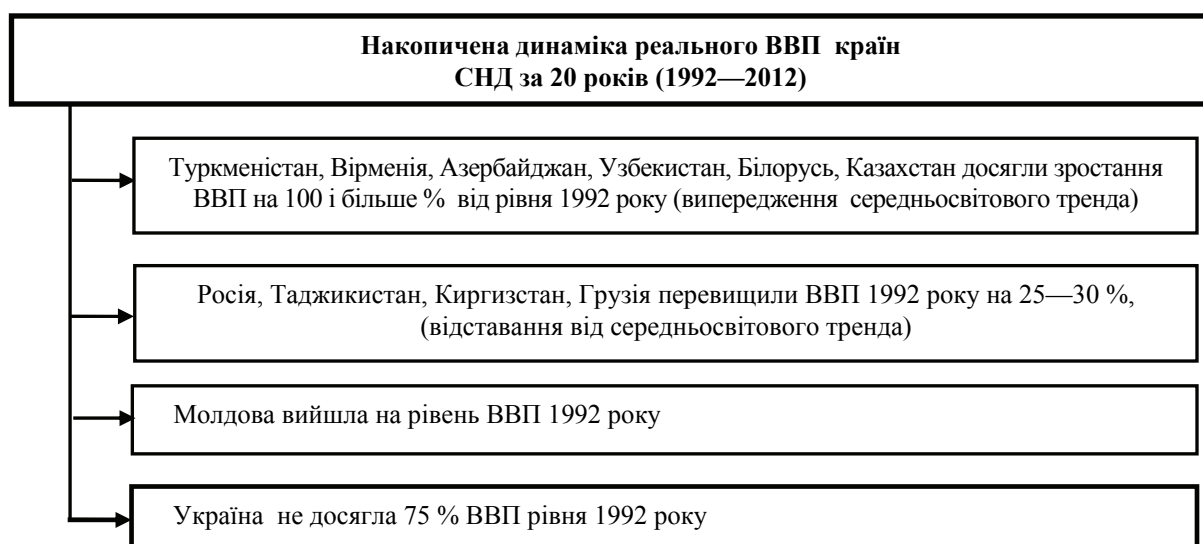

Рис. 1. Порівняльні показники накопичення реального ВВП країн СНД за 1992—2012 роки

У 2013 році загальний обсяг експорту України склав 63,3 млрд дол. (агропромисловий комплекс — 17 млрд; товари металургійної промисловості — 14,3 млрд; хімічна промисловість — 4,9 млрд дол. тощо). Для порівняння, експорт Угорщини, яка виділяється серед пострадянських країн масштабним залученням іноземного капіталу в 2013 році склав 81,9 млрд євро., а накопичений обсяг інвестицій досяг приблизно 78 млрд дол., базова ставка національного банку за 2013 рік зменшилась з 5,5 до 3 %, тоді як обсяг внесених з початку інвестування в економіку України прямих іноземних інвестицій за даними Держкомстату станом на 31 грудня 2013 році становив лише 58,15 млрд дол., а облікова ставка НБУ — 12...17 %.

До основних проблем, які гальмують розвиток інновацій в Україні слід віднести: високий рівень корупції; недосконалість відповідної законодавчої бази; недостатнє державне фінансування вітчизняних наукових закладів; недосконалість методичного забезпечення підготовки інвестиційних проектів; дефіцит досвідчених і кваліфікованих фахівців в управлінні проектами; відсутність тісних зв'язків органів місцевого самоврядування з окремими суб'єктами підприємницької діяльності та науковими центрами; відсутність практичного досвіду та слабо розвинена інфраструктура венчурних інвестицій в Україні; недостатня кількість бізнес-інкубаторів, технопарків та інших управлінських послуг та інше.

Економічну кризу в країні посилила і недооцінка українською владою протягом 24 років незалежності важливості пріоритетного залучення інвестицій в енергозбереження в будівництві, адже житлово-комунальний сектор споживає 30...40 % всіх енергоносіїв, які використовуються в країні. За розрахунками інституту економіки НАН України на модернізацію житлових будинків потрібно 600 млрд грн. В державному бюджеті на потреби теплодернізації житлових будинків в 2015 році передбачено 343 млн грн або 0,057 %. Інвестиції з інших джерел, за прогнозами Мінрегіонбуду, головним чином частки населення та місцевих бюджетів на теплодернізацію будинків, можуть становити до 1 млрд грн.

Житлово-будівельна галузь є важливим індикатором економічних процесів в державі. Як відомо, одне робоче місце в будівництві створює додатково 8...11 нових робочих місць в суміжних галузях економіки, крім того, нова квартира потребує від телевізора до посуду, що додатково сприяє створенню нових робочих місць. Для того щоб наблизити попит і пропозицію на житло, вилучити корупційну складову в його вартості по загальноприйнятим міжнародним стандартам в країні має будуватись приблизно 1 м² на людину в рік, натомість будується 0,17...0,22 м², що в 2...3 рази менше ніж в Білорусії, РФ і Казахстані, або в 6...8 разів менше ніж в країнах ЄС [2].

Девальвація гривні та висока інфляція, надмірно високі ставки банківських кредитів, тривала політична нестабільність в країні та очікування різних виборів, гібридна війна з Росією на Сході та згорання з нею торгівлі без повної компенсації поставок продукції на інші ринки, наприклад, ЄС, інші країни світу, постійне очікування дефолту та прогнозоване НБУ і КМУ падіння ВВП в 2015 році на 9...11 % та інфляції в межах 30...40 % ще більше ускладнили економічну ситуацію.

На думку [3] без вирішення питань ефективного залучення та використання іноземних інвестицій країна не має перспектив відродження економіки. Через брак коштів у підприємств, високої

вартості банківського капіталу та відсутності іноземних інвестицій інноваційною діяльністю в 2014 році займалось лише 1609 промислових підприємств, або 16,1 %, тоді як у Вінницькій обл., відповідно 46 підприємств або (14,2 %). Обсяг реалізованої інноваційної продукції в % в загальному обсязі реалізованої промислової продукції становив лише 2,3 %.

Уряд України розраховує отримати близько 3 млрд дол. прямих іноземних інвестицій до кінця 2015 року по лінії Європейського банку реконструкції і розвитку і Європейського інвестиційного банку. А протягом чотирьох років отримати 25 млрд дол. США і використати їх для стабілізації економіки, фінансового сектора, валютного курсу України.

Голова уряду оцінив «недостачу» державної скарбниці в 70 млрд дол., які, за його словами, команда экс-президента вивела в офшори. Середня вартість сьогоднішніх позик від МВФ і від Світового банку — це 3 % річних, тоді як «попередники» залучали їх майже під 8 %. На сьогодні залучені кошти МВФ направляються на погашення раніше отриманих кредитів, відновлення золотого валютних резервів НБУ та дають можливість уникнути дефолту, покривають дефіциту державного бюджету, який перевищує 10 % ВВП.

За даними Європейського банку реконструкції та розвитку кумулятивний показник «обсяг прямих іноземних інвестицій» на душу населення в Україні станом на початок 2012 року склав 1000 дол. США, тоді як у Казахстані — 3706 дол., Польщі — 3155 дол., Румунії — 2350 дол. [4].

За даними Держкомстату України [5] у 2013 році в економіку України іноземними інвесторами вкладено 5,677 млрд дол. США прямих інвестицій (акціонерного капіталу). За підсумками 2014 року в цілому обсяг прямих іноземних інвестицій в економіку України за рік, без урахування окупованого Криму, за рахунок девальвації гривні знизився на 19,5 %.

Через тотальну корупцію Україна так і не стала привабливою для іноземного інвестора. Іноземні інвестиції, які надходили в Україну протягом минулих років з іноземних держав, особливо з офшорних зон, насправді мали пострадянське, українське походження. Статистичні дані свідчать, що станом на кінець 2013 року частка Кіпру в сукупних обсягах прямих іноземних інвестицій в Україну становила 32,7 %, без урахування таких офшорних зон, як Беліз і Британські Віргінські острови та низки європейських країн, які не є офшорними зонами (наприклад, Нідерланди, Австрія та ін.), але туди був виведений український та російський капітал.

Прямі іноземні інвестиції відповідно до регіонів (дол./особу) в Україні розмістились в такому порядку:

- Вінницька, Кіровоградська, Тернопільська, Хмельницька, Чернівецька, Чернігівська — до 200;
- Миколаївська — 239,7 ;
- Луганська, Сумська, Житомирська, Закарпатська, Волинська 300..400;
- Івано-Франківська — 569,8; Запорізька — 631,9; Львівська — 676,7; Одеська — 700,6; Черкаська — 705,9; Донецька — 807,6; Харківська — 813,3; Київська — 1134,0; Дніпропетровська — 2757,8; АРК — 821,9; м. Севастополь — 499,7; м. Київ — 9958,7.

В таблиці показана динаміка інвестицій у Вінницькій області.

Прямі іноземні інвестиції у Вінницькій області з наростаючим підсумком з початку інвестування

Рік	Прямі іноземні інвестиції в економіці Вінницької обл. млн. дол. США на поч. року	Прямі інвестиції з Вінницької області	Рік	Прямі іноземні інвестиції в економіці Вінницької обл. млн дол. США на поч. року	Прямі інвестиції з Вінницької області
1995	0,4	—	2005	65,8	18,2
1996	5,4	—	2006	79,1	17,6
1997	6,6	—	2007	108,3	0,1
1998	12,5	—	2008	152,6	0,2
1999	12,3	—	2009	161,3	0,2
2000	12,9	—	2010	184,6	0,2
2001	22,0	—	2011	205,3	0,2
2002	27,3	16,7	2012	226,4	0,2
2003	47,8	15,9	2013	248,2	0,2
2004	60,4	17,1	2014	278,7	0,2

Головним джерелом інвестування економіки залишаються власні кошти підприємств, за рахунок яких освоєно 69,6 % загального обсягу капітальних інвестицій. Частка запозичених банківських кредитів та інших позик через параліч банківської системи, становила лише 8,9 %.

Обсяги інвестицій в регіони не корелюються з рейтингами привабливості регіонів, а це означає, що в окремих регіонах, владні органи працюють успішніше. На замовлення Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами України Київським міжнародним інститутом соціології у партнерстві з Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій підготовлено рейтинг регіонів «Індекс інвестиційної привабливості», який був опублікований в 2014 році. Найбільше значення індексу привабливості має: Львівська обл. — 1,601; Івано-Франківська — 1,478; Одеська — 1,459; Вінницька — 1,428; м. Київ — 1,419; Дніпропетровська — 1,418, а найменший припадає на: АР Крим — 1,228; Чернівецьку — 1,250; Херсонську — 1,264; Закарпатську — 1,274; Луганську — 1,280; Донецьку — 1,281; Кіровоградську — 1,283.

Вінницьку область можна розглядати, як Україну в мініатюрі, вона має 4-те місце за рейтингом привабливості для інвесторів, проте відносні обсяги інвестицій на одну особу найменші в порівнянні з іншими областями і майже на порядок нижчі, ніж загальнодержавний показник (рис. 2).

За даними Головного управління статистики у Вінницькій області обсяг прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу), внесених в економіку області з початку інвестування на 1 квітня 2015 року становив 184,3 млн дол. США, що в розрахунку на одну особу населення складає 114,7 дол. За обсягом прямих іноземних інвестицій область займає 20 місце серед регіонів України. Зменшення вартості акціонерного капіталу відбувається через відтік капіталу та за рахунок курсової різниці. Вагому частку іноземного капіталу зосереджено у м. Вінниці (49,3 %) та районах: Козятинському — 12,1 %, Немировському — 14,6 та Тульчинському — 4,7 %. У 2014 році в економіку області іноземними інвесторами залучено 28,4 млн дол. США прямих інвестицій (акціонерного капіталу), а з початку інвестування в економіку області на 31 грудня 2014 року залучено 250,9 млн дол. США.

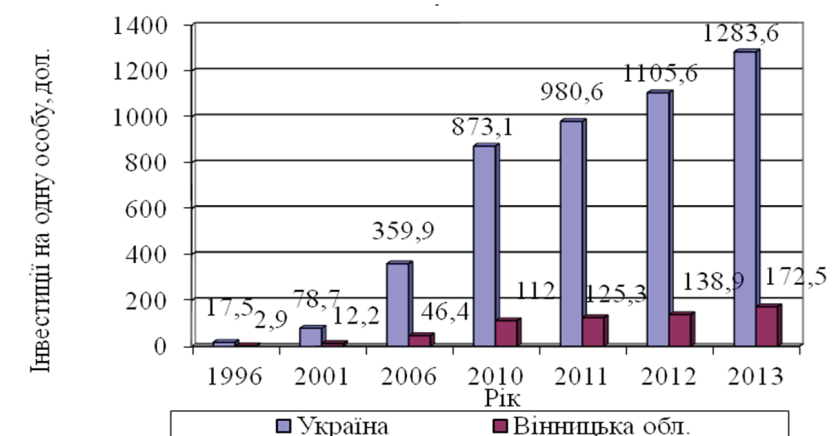

Рис. 2. Порівняльні дані прямих іноземних інвестицій (акціонерний капітал) на одну особу у Вінницькій області та Україні

Одним із найважливіших факторів, що впливає на покращення інвестиційного клімату в державі, є правове регулювання України. На сьогодні базовими законодавчими актами, що регулюють праввідносини у сфері інвестицій є закони України «Про інвестиційну діяльність», «Про режим іноземного інвестування», «Про захист іноземних інвестицій на Україні», «Про підготовку та реалізацію інвестиційних проектів за принципом «єдиного вікна», «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць», «Про індустриальні парки». І по сьогодні законодавча база потребує вдосконалення. В червні місяці 2015 року прийнятий закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо зняття регуляторних бар'єрів для розвитку мережі індустриальних парків в Україні).

Переважна більшість науковців вважають, що законодавство потребує вдосконалення, у ВР зареєстровані законопроекти, які передбачають внесення змін в існуючі закони. Але існує і протилежна думка про те, що в Україні створено розвинене правове поле для інвестування. Законодавство України передбачає необхідні гарантії діяльності для інвесторів, до іноземних інвесторів застосовується національний режим інвестиційної діяльності, іноземні інвестиції в Україні не підлягають націоналізації. У випадку припинення інвестиційної діяльності іноземному інвестору гарантується повернення його інвестиції в натуральній формі або у валюті інвестування без сплати мита, а також доходів від інвестицій у грошовій або товарній формі. Держава також гарантує

безперешкодний і негайний переказ за кордон прибутків і інших коштів в іноземній валюті, одержаних на законних підставах унаслідок здійснення іноземних інвестицій.

Підписано та ратифіковано Верховною Радою України міжурядові угоди про сприяння та взаємний захист інвестицій більше, як з 70 країнами світу. Для сприяння іноземним інвесторам у питаннях взаємодії з органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування утворено Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України.

Для підвищення захисту іноземних інвестицій Законом України від 16.03.2000 № 1547 ратифіковано Вашингтонську Конвенцію 1965 року про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами.

В умовах широко розрекламованої децентралізації влади, рішучих дій щодо подолання корупції кожний регіон країни сьогодні має відшукувати та максимально використовувати можливості для залучення інвестицій, створення нових робочих місць та зростання економіки. Одночасно має вирішуватись проблема покращення умов ведення бізнесу. Адже за даними щорічного проекту Doing Business у 2014 році Україна посіла 112 місце (серед 189 країн). У 2013 р. цей показник склав 137 місце в рейтингу [6]. Крім того, на часі негайна зупинка війни на Сході. В проекті бюджету на 2016 рік на оборону в Україні передбачено 5 % від ВВП, Польща збільшила до 2 %, Литва майже в 2 рази до 1,46 %, в Латвії зростання до 1,4 %. Вважається, що 5 % ВВП і більше це бюджет війни.

Інвестиційний клімат як узагальнена характеристика сукупності соціальних, економічних, організаційних, правових, політичних, соціокультурних передумов зумовлює привабливість і доцільність інвестування в ту або іншу господарську систему (економіку країни, регіону, корпорацію) [7]. Створення сприятливого інвестиційного клімату в Україні є однією з найважливіших умов залучення інвестицій.

У разі підписання Угоди з ЄС сформується додаткові можливості для розвитку аграрно-промислового комплексу всіх регіонів. В часі існування СРСР Вінницька область і Краснодарський край (РФ) вважались найбільшими виробниками сільськогосподарської продукції на терені СРСР. З 197 цукрових заводів, які діяли в Україні до розвалу СРСР, у Вінницькій області працювало 40 заводів. Саме тому цю область журналісти справедливо називали «цукровим Донбасом». На Україну припадало 40 % виробництва цукру, що вироблявся в Радянському союзі.

На інвестиційний потенціал регіону впливають дві групи географічних факторів — природні (фізико-географічні) та економічні (економіко-географічні). До природних чинників належать площа території регіону, кліматичні умови, природні ресурси та рельєф. Економіко-географічні фактори включають положення регіону відносно транзитних шляхів, у тому числі, міжнародних, а також наближеність до центрів економічної активності, зокрема, до більш розвинених областей чи держав.

За прогнозами Української академії аграрних наук науковий потенціал аграрної науки України, за наявності необхідних інвестицій, дає можливість виробляти щорічно до 80 млн т зерна, 9...10 млн т насіння олійних культур, подвоїти виробництво продукції галузі тваринництва, забезпечити імідж України, як житниці не лише в Європі, а й у світі. На інноваційний тип розвитку перейшло біля 15 % підприємств, а інвестиції в основний капітал сільського господарства України становлять менше 230 грн на один га, тоді як у сусідньої Польщі вони сягають понад 230 євро.

Станом на 2015 рік найбільші обсяги українського експорту до країн ЄС припадають на:

- продукцію АПК та харчової промисловості 28,0 %;
- чорні метали 22,9 %;
- мінеральні продукти 16,2 %;
- електричні та механічні машини 12,2 %.

Якщо економіка базується на експорті сировини і товарів з низьким ступенем доданої вартості, то вона демонструє високу залежність від зовнішньоекономічної кон'юнктури, що несе помітні ризики (Україна — експорт металів та зерна, Росія — вуглеводи), що суттєво загострило економічну ситуацію в 2014—2015 роках.

Разом з тим частка сільського господарства у структурі світового ВВП з кожним роком знижується. У розвинених країнах вона становить не більше 2 % [8]. Ці країни є головними експортерами продовольства в світі. Це пояснюється високим рівнем продуктивності, яка досягається за рахунок застосування передових методів організації, впровадження прогресивних технологій, досягнень генетики та біотехнологій. Агропромисловий комплекс в цих країнах придбав форму агробізнесу. Поряд з власним виробництвом сільськогосподарської продукції він включає її переробку, зберігання, перевезення та збут, а також випуск добрив, сільськогосподарської техніки тощо.

Пріоритетні напрями залучення інвестицій

Сильними сторонами Вінницької області, як і України в цілому, вважаються земля та інші природні ресурси, наявність кваліфікованих кадрів. Область займає перше місце в країні по виробництву зернових культур і цукрового буряка, поділяє з АР Крим 1—2 місця з виробництва овочів. В структурі обсягів реалізованої промислової продукції найбільша частка (74,3 %) припадає на переробну промисловість, з якої 56,9 % — на виробництво харчових продуктів. Спеціалізацією області є виробництво сільськогосподарської продукції. Питома вага сільського господарства у валовому суспільному продукті складає більше 40 %, що створює потужну базу для розвитку харчової промисловості.

Враховуючи те, що в споживчому кошику українця 50 %, а в розвинених країнах 25...30 % припадає на продукти харчування, існує гостра потреба в залученні інвестицій в сільськогосподарське виробництво у тому числі і у виробництво риби. Раціональним вважається споживання 20...22 кг риби на людину рік. Європейець в середньому споживає 26...35 кг риби щорічно, найбільше це: Іспанія — 38, Португалія — 40, Японія — 60, Південна Корея — 86 кг, а українці наблизилися до фізіологічно допустимого мінімуму 8...12 кг.

Основний експортер риби в Україну це Норвегія та Ісландія (46 %). Штучно вирощену рибу експортує Україні Китай та В'єтнам (12 %), Росія експортує 5 %. Консервована риба ввозиться в Україну не тільки з країн Прибалтики (Естонія, Латвія, Литва) але і з Білорусії, також як і молочні продукти, що є абсолютно не прийнятним. За даними Асоціації рибалок України, океанічний рибпромисловий флот України перейшов під російську «юрисдикцію», а це втрата 63 % вітчизняного добування водних біоресурсів. Риба, виловлена в водоймах України складає всього 2 % від загального обсягу вітчизняного експорту [9].

Водночас в Україні 1,1 млн га прісних водойм, в яких можна штучно розводити рибу та інші водні організми. Найбагатшою на водні ресурси є саме Вінницька область — 22,5 тис. га, у Черкаській — 17 тис. га, у Кіровоградській — 16,1 тис. га, у Полтавській — 15,9 тис. га. Найменш забезпечені водними ресурсами Херсонська — 6,2 тис. га, Одеська — 6,8 тис. га. Цілком очевидно, що на рівні держави та області мають бути реалізовані державні програми щодо підтримки та залучення внутрішніх та зовнішніх інвестицій в цей сектор виробництва.

Міністр в Україні сьогодні — це політична фігура, так як в економічно розвинених країнах. Цілком очевидно, що ця ганебна практика в умовах системної економічної кризи має бути відмінена в Україні, адже сьогодні міністр призначається по квоті партії, а це, як правило, непрофесійна і тимчасова людина. Жоден міністр сільського господарства не ставив перед собою реальних конкретних задач у часі і не звітує за їх виконання. В умовах постійних негараздів в українському політикумі імпортозаміщення чомусь не на часі, хоча в 2000—2015 роках в Україні імпорт постійно перевищує експорт. Не менш важливо для країни розвивати і інші галузі де Україна займала передові позиції в світі (авіа-, ракето-, машинобудування, виробництво зброї), хімічна і переробна промисловість.

В світовій економіці напрацьовані механізми ефективного використання природних ресурсів через Бізнес-інкубатори, технопарки. В Україні перші технопарки з'явилися у 2000 році. Загальна чисельність зареєстрованих технопарків становить 16 (ще 4 проходять реєстрацію), із яких дійсно працюють 8. Класичний інкубатор надає консалтингові послуги і допомагає презентувати проект інвестору, забезпечує майбутніх підприємців офісом, фінансами і технічною базою [10]. За 2000—2012 роки у 12 спеціальних економічних зонах, 72 територіях пріоритетного розвитку та 8 технологічних парках було залучено інвестицій на суму близько 6,5 млрд дол. США та створено близько 71 тис. нових робочих місць. В найближчі роки очікується створення близько 200 індустриальних парків в усіх регіонах України [11].

В структурі технопарків представлені такі центри: інноваційно-технологічний; навчальний; консультаційний; інформаційний; маркетинговий; юридичний; фінансовий; економічний; промислова зона. Головним завданням технологічного парку, як науково-виробничого територіального комплексу є залучення інвестицій шляхом формування максимально сприятливого середовища для розвитку малих і середніх наукомістких інноваційних фірм [12].

Перспективи нової моделі бізнесу для Вінниччини

Ще в 18—19 столітті в США, Великобританії, інших країнах підприємства зорієнтовані на виробництво продукції на експорт будували біля залізничних станцій та морських портів, пізніше —

біля потужних аеропортів. Вінниччина має величезні резерви в частині створення нових робочих місць, залучення інвестицій за рахунок використання місцевого аеропорту «Вінниця» та розвинутої мережі автомобільних доріг загальнодержавного і місцевого значення (9524 км) та залізничних шляхів (1124 км). На території області розташовані крупні стратегічні вузлові залізничні станції України — Жмеринка, Козятин, Вапнярка. Вінниця має всі можливості перетворитись на регіональний транспортний хаб правобережної України. У Вінниці та Полтаві залишились від повітряних сил радянської армії 2 сучасних аеропорти військового (цивільного) призначення.

Аеропорт «Вінниця», який може приймати найсучасніші літаки, знаходиться в 7 км від центру міста. До нього раніше підходила залізнична гілка і вона може бути відновлена. Область має стати цікавою для пасажирських лоукостів і логістичних компаній у вантажному сегменті авіаперевезень. Частину вантажних та пасажирських перевезень можна перенести з Києва, Одеси у Вінницю.

В США в 1970-ті роки з'явилась і швидко поширилась в світі така модель ведення бізнесу, як лоукостери (low cost airlines — низька вартість), або дискаунтери (discount) — це авіакомпанії, які продають авіаквитки за нижчою на 20...50 % ціною з мінімумом сервісу.

Лоукостери (дискаунтери) знижують вартість квитків за рахунок відмови від надання деяких супутніх послуг: мінімальний набір послуг на борту; замовлення і покупка квитків здійснюється тільки через Інтернет — продаж і друк квитків здійснюється покупцем, відсутні затрати на бронювання; мала кількість додаткового обладнання на борту — зниження ваги лайнера і витрат палива; використання нових літаків одного типу це Airbus 320 або Boeing 737, куплених в лізинг, які після декількох років експлуатації перепродуються іншим авіакомпаніям; відсутність конкретного місця в посадочних талонах забезпечує швидке заповнення лайнера — перерва між посадкою і злетом літака (25...30 хв); літак здійснює за день кілька парних рейсів та використовується максимально.

Лоукостери в основному працюють з невеликими аеропортами чи аеропортами, що знаходяться за межами столиць або великих міст. Аеропорти другого ешелону надають свої послуги лоукостерам зі знижками 20...30 %. Літаки приземляються в аеропортах другого ешелону за 80...170 км від столиць або великих міст і за 1,5...2 години на автобусі пасажири прибувають в центр міста.

Крім того, лоукостери за рахунок довгострокових контрактів на паливо за фіксованою ціною економлять на паливі. Часто від літака в термінал пасажир рухається пішки, чим раніше купується квиток, тим нижче буде його вартість. На борт можна взяти ручну поклажу до 10 кг і її розміри строго обмежені (55×40×20 см). Максимально використовується простір літака — крісла досить вузькі, а спинки не відкидаються. Такі «авіамаршрутки» є популярними в світі і Європі і лоукостери вже конкурують між собою. Зарубіжні лоукостери зменшують вартість авіаперевезень, забезпечують зростання конкурентоспроможності національних авіаперевізників.

Місцева влада має заручитись державною підтримкою щодо переадресації авіарейсів з Ізраїля інших країн до «Вінниці» враховуючи безпосередню близькість до Вінниці Києва, Одеси, Умані та наявності мереж залізниці та автотранспорту. Величезні резерви має область в частині залучення інвестицій в туризм, охорону здоров'я — це насамперед можливості розвитку відомого курорту міста Хмільника.

Ізраїль це єдина країна, що має угоди про вільну торгівлю з США, Канадою, ЄС та країнами Східної Європи, що дозволяє їй бути унікальним бізнес-мостом. Багатий досвід Ізраїлю в комерціалізації технологій може бути використаний на підприємствах України для впровадження інноваційних технологій.

Головною перевагою індустріальних парків в порівнянні з іншими подібними чинними в Україні економічними механізмами (спеціальними економічними зонами, територіями пріоритетного розвитку, технологічними та науковими парками) є досконаліша система організаційно-інформаційних та фінансових механізмів стимулювання процесу їх створення та функціонування, які відповідають нормам СОТ. Для інвестора є привабливими земельні ділянки типу «Green field», так звані «зелені поля» без будь-яких споруд.

В минулі роки прийнято декілька спроб місцевої влади щодо залучення інвестицій шляхом створення Вінницького індустріального парку у мікрорайоні Східний на території десь 80 га землі, де може бути розміщено не одне, а декілька виробництв. Ця територія може помістити до 12 великих виробничих підприємств і ще близько 30 малих та середніх. Основна проблема території — відсутність підведених комунікацій, переваги — близькість залізниці та аеропорту «Вінниця». Перший аукціон з продажу 80 гектар, за стартовою ціною 81,5 мільйонів гривень, визнали таким що не відбувся оскільки зареєструвався тільки один учасник.

Чергова спроба реалізації концепції Вінницького індустріального парку була реалізована в 2015

році, коли місцева влада ухвалила рішення про створення Вінницького індустріального парку на 60 га в районі Немирівського шосе. На території парку заплановано 26 ділянок, на які мають прийти інвестори для будівництва підприємств з виробництва харчових продуктів, одягу, меблів тощо. За попередніми прогнозами може бути створено понад 6 тис. нових робочих місць. Розвиток цієї території пожвавить економіку міста, проект індустріального парку має бути реалізований до 2017 року, що дозволить працевлаштувати близько 10 тис. осіб.

Вінницький індустріальний парк сьогодні на стадії реєстрації, проте перші 10 га під свій новий завод з виробництва холодильного обладнання для напоїв придбала «Українська пивна компанія». Завод будується в 3 черги на 1,5 тис. нових робочих місць сума інвестицій становить 300 млн грн. За розвиток інфраструктури (каналізування, водовідведення, електроенергія) відповідатимуть солідарно міський бюджет та інвестор.

Включення Вінницького індустріального парку до загальноукраїнського реєстру індустріальних парків сприятиме розширенню можливостей для залучення інвесторів. Не менш важливо, за аналогією з розвиненими країнами, максимальне використання місцевого наукового потенціалу — Вінницького національного аграрного та технічного університетів.

Висновки

Після розпаду СРСР економіка України зазнала величезних втрат і по сьогодні не відновила наслідків падіння, яке відбулось протягом перших 10 років існування незалежної країни.

Протягом 24 років незалежності завдання залучення інвестиційного ресурсу, який би дав змогу модернізувати країну і зробити її конкурентоспроможною, так і не було виконане. Тривале падіння економіки в 1991—2000 роках фактично паралізувало інвестиційний процес в Україні в порівнянні з іншими пострадянськими країнами.

Природні (фізико-географічні) та економічні (економіко-географічні) умови України, і зокрема Вінницької області, є надзвичайно привабливими для залучення інвестицій. Незважаючи на високий індекс інвестиційної привабливості, за відносним показником залучення інвестицій дол./особу область має чи не найгірші показники в Україні.

Область є лідером сільськогосподарського виробництва в Україні. Сільськогосподарська земля, водні ресурси інші природні ресурси, наявність кваліфікованих кадрів, трьох національних університетів (технічного, аграрного, медичного), 4 місце в рейтингу привабливості для інвесторів та низка інших особливостей регіону дають можливість залучити інвестора та забезпечити швидке зростання економіки області.

Вінницька область, як і вся Україна, не достатньо позиціонує себе як виключно вигідна виробнича площадка для залучення інвестицій, насамперед для випуску та експорту продукції переробної промисловості. В умовах жорсткої конкуренції за інвестиції без подолання корупції та покращення умов ведення бізнесу, відродження банківської системи України це складно здійснити.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гойко А. Ф. Методи оцінки ефективності інвестицій та пріоритетні напрями їх реалізації / А. Ф. Гойко. — К. : ВІРА-Р, 1999. — 320 с.
2. Сердюк Т. В. Доступність житла для населення України в контексті існуючої пільгової політики / Т. В. Сердюк // Формування ринкових відносин в Україні : зб. наук. пр. — Київ : НДЕІ, 2013. — Вип. 4 (143). — С. 237—242.
3. Євтушенко Г. І. Іноземне інвестування в Україні / Г. І. Євтушенко, Т. А. Левківський. // Сучасний стан та перспективи : наук.-стат. зб. наук. праць Національного університету державної податкової служби України. — 2012. — № 1. — С. 13.
4. Статистична інформація [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Європейського Банку Реконструкції та Розвитку — Режим доступу : <http://www.ebrd.com> .
5. Офіційний сайт державної служби статистики [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
6. Офіційний сайт Проекту Doing business [Електронний ресурс]. — Режим доступу: — <http://russian.doingbusiness.org>.
7. Коваленко С. О. Інвестиційний клімат в Україні та напрями його покращення / С. О. Коваленко // Вісник економіки транспорту і промисловості. — 2012. — № 38. — С. 366—368.
8. Некоторые тенденции экономического развития государств-участников Содружества Независимых Государств в 2004—2014 годах. — М. : 2014. — С. 11.
9. Гаржаненко Ю. А. Аналіз імпорту риби та морепродуктів в Україну // Науковий вісник ЛНУВМБТ імені Іжницького. — 2014. — Т. 16, № 2 (59). — Ч. 2. — С. 275—280.
10. Нежиборець В. Проблеми розвитку інноваційної діяльності в Україні / В. Нежиборець // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. — 2009. — № 10.
11. Індустріальні парки — крок до покращення інвестиційного клімату [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.ukrproject.gov.ua/node/25>.

12. Антипов І. В. Інноваційний розвиток національної економіки в контексті створення інноваційних інфраструктур в освітній галузі / І. В. Антипов // Збірник наукових праць Донецького державного університету управління. — 2010. — Вип. 148. — С. 1—8.

13. Продіус О. І. Інноваційний розвиток промисловості: реалії та перспективи / О. І. Продіус // Вісник Хмельницького національного університету. — 2010. — Т. 1, № 1. — С. 106—109.

Рекомендовано кафедрою менеджменту будівництва та цивільної оборони ВНТУ

Стаття надійшла до редакції 6.10.2015

Сердюк Василь Романович — д-р техн. наук, професор, завідувач кафедри менеджменту будівництва та цивільного захисту, e-mail: modser@i.ua.

Вінницький національний технічний університет, Вінниця

V. R. Serdiuk¹

Relevance of Forming of Investment Climate and Bringing Investments in Ukraine (on the Example of Vinnytsia Region)

¹Vinnytsia National Technical University

In this articles there has been investigated the condition of bringing investments into economy of Ukraine, comparative indicators of cumulative changes in real GDP of the other countries for 20 years have also been offered. There has been conducted comparative analysis of investment attraction to the economy of the region and their correlation with the attractiveness ratings of Ukrainian regions. The priority directions of attracting investments to Vinnytsia region taking into account peculiarities of the region have been suggested in the paper.

Keywords: investment, investment climate, investment attractiveness.

Serdiuk Vasyl R. — Dr. Sc. (Eng.), Professor, Head of the Chair of Building Management and Civil Protection, e-mail: modser@i.ua

В. Р. Сердюк¹

Актуальность формирования инвестиционного климата и привлечение инвестиций в экономику Украины (на примере Винницкой области)

¹Вінницький національний технічний університет

Исследовано состояние привлечения инвестиций в экономику Украины, также представлены сравнительные показатели накопительной динамики реального ВВП стран СНГ за 20 лет. Проведен сравнительный анализ привлечения инвестиций в экономику области, корреляцию с рейтингами привлекательности регионов Украины, приведены аргументированные предложения приоритетных направлений привлечения инвестиций с учетом особенностей региона.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционный климат региона, инвестиционная привлекательность.

Сердюк Василь Романович — д-р техн. наук, профессор, заведующий кафедрой менеджмента строительства и гражданской защиты, e-mail: modser@i.ua